

Η διδασκαλία της Ιστορίας από τις πηγές

Αντώνης Μαστραπάς
Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ02 Πειραιά

Η διδασκαλία της Ιστορίας

- Πλουραλιστική στις μεθόδους
- Εκλεκτιστική στις πρακτικές/τεχνικές

Παράμετροι που επηρεάζουν την επιλογή των μεθόδων διδασκαλίας

- επίτευξη στόχων
- υλικοτεχνική υποδομή σχολείου
- δυνατότητες καθηγητή
- επίπεδο μαθητών
- ωρολόγιο πρόγραμμα
- σχολικό εγχειρίδιο

κυρίως το περιεχόμενο του μαθήματος και η γνώση του.

Διερευνητική μέθοδος & η αξιοποίηση των πηγών

*«Για τα γεγονότα του πολέμου δεν θέλησα να
αρκεσθώ σε πληροφορίες του πρώτου
τυχόντος ούτε στην προσωπική μου
αντίληψη και μόνο, αλλά έκανα προσεκτική
έρευνα και για τα γεγονότα στα οποία
ήμουν παρών και για τα όσα μου ανέφεραν
άλλοι...»*

Θουκυδίδης Ι, 22

*«Όπως ακριβώς, εάν χαθεί η
όραση ενός ζώου, γίνεται
άχρηστο τούτο στο σύνολό του,
έτσι και αν από την ιστορία
αφαιρέσουμε την αλήθεια ό,τι
απομένει δεν είναι παρά ένα
διήγημα χωρίς ωφέλεια»*

Πολύβιος Ι, 14, 6

«Τέτοιος λοιπόν θα πρέπει να είναι ο συγγραφέας (ο ιστορικός), δηλαδή άφοβος, υπεράνω χρημάτων, ελεύθερος, φίλος της ελευθερίας του λόγου και της αλήθειας, όπως ο θεατρικός συγγραφέας κωμωδιών ο οποίος λέει τα σύκα σύκα και τη σκάφη σκάφη, χωρίς να αποδίδει κάτι (σε κάποιον) από μίσος ή φιλία και χωρίς να δείχνει μικροψυχία ή συμπόνια ή ντροπή ή αμείλικτη διάθεση, να είναι δίκαιος, ευνοϊκά διακείμενος προς όλους γενικά μέχρι το σημείο να μην αποδώσει κάτι περισσότερο από αυτό που αρμόζει στη μια ή στην άλλη πλευρά»

Λουκιανός, Πώς δεῖ ἱστορίαν συγγράφειν 41

Η «αλήθεια» στην Ιστορία

- Η υποκειμενικότητα είναι αναπόφευκτη.
- Η ιστορική έρευνα είναι προσπάθεια που θα τείνει στην 'αλήθεια'.
- Οι πηγές είναι το μέσον.
- Αναγκαία η κριτική αξιολόγηση των πηγών.

«Την ιστορία τη γράφουν οι νικητές. Ναι. Όμως η μνήμη καλλιεργείται από τους ηττημένους· είναι παρηγοριά και όπλο. Κι εδώ όμως μέτρο: μνήμη ναι, οπωσδήποτε, αλλά όχι παρελθοντική καθήλωση και υπεραναπλήρωση· μνήμη αναστοχαστική και δημιουργός, και ταυτοχρόνως μια πολιτικά λυσιτελής χρήση της λήθης που θα ρυθμίζει τις εκδικητικές τάσεις και τις καταστροφικές πολώσεις. Σε τέτοιο κρίσιμο σταυροδρόμι στεκόμαστε σήμερα...»

Ν. Ευδάκης, Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, φ. 09/03/2014

Η Ιστορία συγκροτείται από
γνωσιολογία, μεθοδολογία και
ιδεολογία.

Αξιοποίηση των πηγών

Προαπαιτούμενο

Η επαφή των μαθητών με θεωρητικά θέματα της επιστήμης της Ιστορίας

monumentum → documentum

Προσπάθεια προσέγγισης της αλήθειας

Εγχείρημα σε τέσσερα στάδια

- Εξωκειμενική προσέγγιση
- Κειμενική προσέγγιση
- Διακειμενική προσέγγιση
- Σύνθεση κειμένου-απάντησης

Εξωκειμενική προσέγγιση

Πληροφορίες έξω από το περιεχόμενο της πηγής
Πότε, πού και γιατί έγιναν;

Κείμενα: ιστοριογραφικά, απομνημονεύματα, ημερολόγια, επιγραφές, ρητορικά & φιλοσοφικά, αρχαιολογικά, λογοτεχνικά, κ.ά.

Εικόνες: φωτογραφίες έργων τέχνης, αρχιτεκτονικών μνημείων, αρχαιολογικών ευρημάτων, αναπαραστάσεις σχεδίων, χάρτες, γραφήματα, γελοιογραφίες, φωτογραφίες προσώπων.

Κειμενική προσέγγιση

Κείμενο

Ανάλυση περιεχομένου, επιλογή πληροφοριών, ερμηνεία πληροφοριών

«Ανάγνωση» εικόνας

Περιγραφή, επιλογή πληροφοριών, ερμηνεία

Διακειμενική προσέγγιση

Επεξεργασία δύο ή περισσότερων πηγών

Επισήμανση κοινών ή διαφορετικών πληροφοριών

Διασταύρωση πληροφοριών

Ανάπλαση του παρελθόντος γίνεται από διαφορετικές οπτικές

Σύνθεση κειμένου

- Παραγωγή νέου κειμένου-απάντησης σε δοκιμακό λόγο
- Αξιολογείται η γνώση, η κριτική ικανότητα και η ορθή χρήση της γλώσσας

*«Δεν μας προσμένει η ιστορία στο βάθος
αλλά προχωρεί μαζί μας. Με τα χέρια μας
κωπηλατεί το χρόνο. Είμαστε το ρεύμα
που κουβαλάει πάνω του το αύριο, χωρίς να
είμαστε το αύριο.»*

*Η μοίρα μας είναι μες στη ροή
που συνεχώς αλλάζει όψεις. Κύματα θολά
νιώθω να σπάζουν πάνω στα πλευρά μου»*

Νικηφόρος Βρεττάκος, Η ιστορία